List 43. **NOVICE** Tečaj LIX.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 25. oktobra 1901.

Politični oddelek.

„Cvetke, same cvetke . . .“

V prvi seji poslanske zbornice dne 17. t. m. je ministrski predsednik dr. Ernest pl. Körber imel govor, v katerem je razvil velik program. Ta govor se je glasil kakor kak manifest. Obudil je veliko senzacijo, ne samo v Cislitvanski, nego takorekoč v celi Evropi. Tacega govora že dolgo ni bilo slišati v avstrijskem parlamentu, to je nepobitna resnica in če se ž njim bavi vse časopisje, zlasti madjarsko in nemško, je to popolnoma naravno.

Resnica je, da je ministrski predsednik v svojem govoru marsikaj povedal, kar radi podpišemo. Tako na pr. je bilo popolnoma umestno in upravičeno, kar je povedal glede nagodbe, kako jo namreč Madjarski nelojalno fruktificirajo in kako mora Cislitvanska krvaveti za Madjarsko. Takisto je tudi vsega priznanja vredno, kar je povedal glede mejnarodnih trgovinskih pogodb, zlasti glede trgovinske pogodbe z Nemčijo in glede trozveze, ali o tisti partiji njegovega manifesta, ki je posvečena notranjepolitičnemu problemu cislitvanskemu, moremo reči s Kalhasom: „Cvetke, same cvetke . . .“

Kar je v tem oziru povedal dr. Körber, nas ne more zadovoljiti. Rekel je, da je Avstrija država raznih narodnosti in da vsled tega dunajska vlada ne more in ne sme biti vlada kacega posameznega naroda, češ, da vlada mora biti nevtralna, napram vsem narodom jednako pravična, sicer bi vsled nacijonalizma trpela celota.

Krasne besede. A samo besede. „Cvetke, same cvetke . . .“ Dobro vemo, le predobro, kdaj trpi v Avstriji „celota“. Kadar zahtevajo Slovani, da naj jim bo vlada dejanski pravična. V Avstriji je samo jeden narod, ki neče, da bi bila dunajska vlada neutralna in vsem narodom pravična, in to so Nemci. Vsi drugi narodi ne zahtevajo druzega nič, kakor da naj bo vlada neutralna, naj bo vsem jednako naklonjena in pravična, naj skuša vsem z jednako ljubeznijo pomagati do boljega kulturnega in gospodarskega stanja. Samo Nemci zahtevajo zase predpravice, samo Nemci se drznejo reklamovati za svoj narod prvenstvo. Herrenvolk hočejo biti, Slovani pa naj jim bodejo tlačani.

Naravnost neresnično pa je, kar je trdil ministrski predsednik, da je njegovo ministrstvo neutralno in vsem narodom jednako naklonjeno. To ni in ni resnica. To so zopet samo cvetke in druzega nič. Dejanja pričajo, da Körberjevo ministrstvo ni nevtralno in pripravljeni smo dokazati s fakti, da sedanja vlada s svojim Spensom, Wittkom in Böhmom tudi ne more biti nevtralna. Körberjeva vlada je nemška strankarska vlada. Dovolj je, ako le vprašamo: Ali je v celi državi kdo tako naiven in bo verjel, da bi Nemci v sedanji kritični dobi le jeden sam trenotek trpeli na krmilu ministrstvo, ki bi ne bilo meso od njihovega mesa in kri od njihove krvi? Gotovo ne. Saj smo v zadnjih letih prav krvavo občutili, da se ne sme v naši državi ničesar zgoditi, kar ni po volji Nemcev.

Po narodno-političnem preludiju je dr. pl. Körber razvil program delovanju za bližnjo prihodnjost. Naravno je po vsem dosedanjem postopanju dr. pl. Körberja, da išče svoj spas na gospodarskem polju. Tam hoče nadaljevati, kjer je nehal grof Taaffe. Ta si je zlomil vrat, ko je z uvedenjem splošne volilne pravice hotel narodno-politična vprašanja vreči iz parlamenta. Tudi Körber bi rad narodnopolitične zadeve pahnil na cesto, a ne s kako volilno reformo, ampak s tem, da jih hoče izpodriniti z narodnogospodarskimi zadevami.

Lepo je govoril dr. pl. Körber tudi v tem oziru. Kakor nekdaj sv. Jurij se je postavil na branik občnih gospodarskih interesov in se podal v boj zoper hidro splošne bede, gospodarskega propadanja in tujega izkoriščanja.

Lepo je govoril ali tudi tu velja le oni klasični izrek, ki smo ga postavili na čelu tem vrstam. „Cvetke, same cvetke . . .“

Mi dobro vemo, jasno vidimo in čutimo na svojem lastnem životu, da so to le fraze, s katerimi se hoče naš zatirani in izsesavani, za svojo eksistenco boreči se narod uspavati v narodnostnem in v jezikovnem oziru. Zadušiti v Slovanih narodno zavednost, premotiti jih z gospodarskimi zadevami ter tako spraviti narodnopolitične zadeve iz parlamenta, to je jedini smoter dr. pl. Körberja, ali nas navdaja trdno upanje, da tudi on ne doseže tega svojega namena, kakor ga ni dosegel grof Taaffe. Narodna in politična vprašanja ne bodo in ne smejo biti odstranjena z dnevnega reda, dokler se pravično ne rešijo.

Politični pregled.

Državni zbor. — Dne 17. t. m. se je sešel državni zbor. Vlada je poslanski zbornici predložila proračun za leto 1892 in pritiska z vsemi močmi, da bi se ta proračun rešil še pred Božičem. Potrebščina za bodoče leto znaša 1 685,317.944 kron, pokritje pa 1 685,966.358 kron, prebitek znaša torej 848 413 kron. Ekspozé finančn-ga ministrstva je bil brezbarven Sodbo o govoru ministrskega predsednika dr Körberja prijavljamo na drugem mestu Prvim podpredsednikom na Pradejevo mesto je bil izvoljen nemški nacijonalec Kaiser. Oddanih je bilo zanj 120 glasovnic, 153 glasovnic je bilo belih. Clovek, ki od 425 glasov dobi le 120, mora imeti jako trdo kožo, če ostane na podpredsedniškem mestu. V naslednjih sejah se je razpravljalo o raznih nujnih predlogih. Pri razpravi o teh se je mej drugimi ostro prijemalo finančnega ministra zaradi odprave mitnic. Zelo značilen je bil konec razprave o predlogu zastran podržavljenja raznih železnic. Vlada se je bila izrekla proti dotičnemu predlogu, a večina parlamenta ga je sprejela. To je za vlado občuten moraličen udarec. Tudi kulturno-politično debato ne bodo izostale. S 25. t. m. se začne proračunska razprava in 4 novembra razprava o zakonskem načrtu zastran kmetijskih zadrug.

Poljaki in vlada. — Poljaki so z vlado dr. Körberja jako nezadovoljni. V poljskem klubu je bila velika debata o senzacijonelnem predlogu, naj začno Poljaki nekako prikrito obstrukcijo. Ta predlog sicer ni obveljal, ali da so Poljaki začeli Körberju metati polena pod noge, to je pokazalo glasovanje o Kaftanovem nujnem predlogu glede podržavljenja raznih železnic,

Nezaupnica poljedelskemu ministru. — „Agrarična združitev“, h kateri spadajo vsi kmetski poslanci raznih strank, je po viharni debati sklenila, izreči nezaupnico poljedelskemu ministru grofu Giovanelliju v zadevi kupčije s poljskimi pridelki na borzi. Stvar, za katero se gre, je ta-le: Ubogi kmet so muči v potu svojega obraza, da pridela zemske sadove. A sam jim ne more določati cene, ampak judje na borzi delajo ceno poljskim pridelkom. Kadar kmet prodaja svoje sadove, takrat judje ceno potisnejo, kadar kmet kupuje, jo pa povzdignejo. Tako pribarantajo judje na borzi vsako leto milijone. Poleg tega imajo „terminsko igro“ s pšenico. Na papirju kupujejo po tisoč stotov pšenice, a je nima oni, ki jo prodaja, in oni je ne dobi, ki jo kupuje, ampak dogovorita se le, da si bosta razloček v cenah izplačala gotov dan. To je navadna brezvestna igra za dobiček. Dve stranki se borita tako vedno: ena žene cene gor, druga jih pritiska dol — in kakoršne cene se določijo v ti igri judovskih špekulantov, tako mora kmet kupovati in prodajati. Dokazano je, da so vsled kupčije z žitom na borzi cene v letih od 1878. do 1895. padle za celih 38 odstotkov. Vsled pritožb deželnih zborov in kmetijskih družb se je vlada začela za stvar zanimati. Mej tem pa, ko se je v sosedni Nemčiji ta borzna sleparija kratkomalo prepovedala, se pri nas ni tako postopalo. Lansko leto je vlada sklicala razne „veščake“ na posvetovanje, kaj naj se zgodi. Te veščake je izbralo poljedelsko ministrstvo, a izbralo je večinoma same borzne spekulante in tem naklonjene profesorje in le malo praktičnih kmetovalcev, kmetijsko ministrstvo pa je zastopal gorki prijatelj borze in borzijancev, sekcijski šef baron Beck Ta gospod je sicer velik prijatelj konsumov, ki so v malem to, kar borza v velikem, in ker je v svaštvu z raznimi judi in judovskimi spekulanti je seveda se zavzel za njih korist in zoper korist kmeta. Sklepi tega posvetovanja veščakov so bili naperjeni proti židovski slepariji na borzi. To pa ni bilo všeč baronu Becku in upregel je kmetijski svet, da bi stvar oškodil. Ker se je pa bilo bati, da se ta svet izreče za odpravo borznega švindla, je baron Beck z raznimi spletkami izposloval sklep, da je napraviti dve poročili, jedno proti slepariji na borzi, drugo pa zanjo. Dne 6. maja l. l. je odsek sprejel poročilo liberalca Roberta Sanda, katero poročilo se je izreklo za odpravo borznega švindla, na kar je profesor Schullern umaknil svoje, v korist borzijancem spisano poročilo. A glejte, kaj se je zgodilo. V zapisniku dotične seje je poleg Sandovega poročila natisnjeno tudi umaknjeno in niti prečitano Schullernovo poročilo, vrh tega pa še 16, v prid spekulantov in v škodo kmeta govorečih predlogov, kateri niso bili v kmetijskem svetu nikdar stavljeni, in seveda tudi nikdar sprejeti. Tako se je skušalo podkopati in oslabiti zoper borzni švindel naperjeni izrek kmetijskega sveta. In mož, ki je te karte mešal, je prvi zaupnik poljedelskega ministra, ta mož je — baron Beck. Zapisnik o zborovanjih zgoraj omenjene enkête obsega 2100 tiskanih stranij. Ker ni mogoče, da bi kdo preštudiral tako obsežno knjigo, je poljedelsko ministrstvo naročilo, da se napravi iz nje izvod. To delo pa se ni poverilo kakemu uradniku poljedelskega ministrstva, ampak dvornemu svetniku pri Juraschku, navdušenemu zagovorniku borznega švindla, ki je poskrbel, da se je sestavil tak izvod, kakoršnega so želeli v svojo korist judovski spekulantje in njih pokrovitelji. Posledica vseh teh spletk je, da vlada neče odpraviti borznega švindla, ampak da hoče izvršiti le neko preredbo. To je dalo povod, da je zgoraj omenjena združitev izrekla poljedelskemu ministru nezaupnico.

Deželnozborske volitve v Dalmaciji se bodo vršile začetkom meseca decembra. Hrvatske stranke se dogovarjajo, da bi sklenile med seboj kompromis.

Hrvatsko. — Dne 21. t. m. se je sešel hrvatski deželni zbor samo v namen, da izvoli hrvatske zastopnike za ogrski državni zbor. Dne 22. se je potem deželni zbor razpustil in se bodo takoj razpisale nove volitve. Prepričani smo lahko, da se ne bodo vršile pošteno, kajti poštene volitve bi naredile konec sedanjemu sistemu.

Srbija. — V nedeljo se je nova skupščina slovesno otvorila s prestolnim ogovorom, na kar je kralj prisegel na novo ustavo. V prestolnem ogovoru se posebno povdarja, da se je Srbija povrnila k stari tradiciji svoji in stopila v ozko zvezo z Rusijo ter da je tudi obnovila prijateljsko razmerje s Črnogoro. Ta govor potrjuje, kar se sicer že davno ve, vidi in tudi čuti, da je odzvonilo avstrijskemu uplivu v Srbiji. To je sicer žalostno ali tudi resnično.

Ogrska. — Madjari ne zahtevajo nič manje, nego da se Koerber odstavi in če se prav lotijo, ni nemogoče, da se jim ta želja tudi izpolni. Saj Madjari navadno dosežejo kar hočejo. Povod tem hudim napadom od madjarske strani je dal dr. Koerber s svojim govorom v prvi seji sedanjega zasedanja, govoreč o nagodbi med Avstrijo in Ogrsko. Po našem mnenju in po mnenju vsakega dobrega Avstrijca ni mogel dr. Körber drugače govoriti, nego je govoril; saj ni rekel nič drugega, nego da bode avstrijska vlada pri sklepanju nagodbe z Ogrsko

se odločno potegovala za koristi avstrijskega prebivalstva, a Madjarom, ki so skrajno razvajeni, seveda ni to všeč, kajti navajeni so bili, da so dosedanje avstrijske vlade v prvi vrsti se ozirale najprej na ogrske koristi, ter so avstrijske koristi vedno podrejale ogrskim. Dr. Körberjev odločilni govor, kakoršnega nismo bili dozdaj vajeni čuti s tega mesta, pa ni vzbudil začudenja samo pri Ogrih, marveč tudi pri nas in morebiti se ne motijo oni, ki mislijo, da je dr. Körber že sit vladanja in da je nalašč tako odločno govoril za koristi tostranske polovice države, da dá povod Madjarom, da ga napadajo ter da ga rešijo te težke butare, kar Madjari najlože dosežejo, ker imajo žal tudi na naše notranje politične zadeve več upliva nego bi ga smeli imeti. Iz tega bi torej sledilo, da je dr. Körber hotel na jako časten način dati slovo svoji karijeri kot ministrski predsednik, kajti znal je, da se je avstrijskemu državniku le potreba postaviti na stališče pravičnosti nasproti Madjarom, pa mu je že omogočen časten odhod s političnega pozorišča.

Francija. — Francoski parlament se je zopet sešel in našel lepo presenečenje, 1. da znaša deficit 91 milijonov fr., kar je gotovo jako neprijetno, in 2. da se pripravljajo rudarji na generalni štrajk, kar je še veliko neprijetnejše.

Vojna v južni Afriki. — Vest, da je Botha ušel svojim preganjalcem, se potrjuje in Angleži imajo jeden dolg nos več od tega časa. Dejstvo, da imajo tako smolo, je tako razkačilo mesarja Omdurmanskega, lord Kitchenerja, da je res začel brezobzirno izvrševati svojo grožnjo v omenjeni proklamaciji. Tako je dal usmrtiti dva burska poveljnika zaporedoma in sicer poveljnika Lotterja in Schömanna; tretji ujetnik poveljnik Scheepers pa se nahaja v Matjesfonteinu bolan. Njega so Angleži zamogli le radi tega ujeti, ker ga njegovi niso smeli hitro peljati. Ko pa bi Scheepers ozdravel, ga gotovo tudi zadene Kitchenerjevo maščevanje. A Buri tudi ne bodo več prizanašali angležkim poveljnikom, ko jih dobe v pest, — gorje pa Kitchenerju samemu, ako ga dobe v pest, kar še ni izključeno. — V zadnjih tednih je padlo na bojišču mnogo dežja, vsled česar so Angležem zopet zvezane roke in noge, kajti podnebja vajeni Buri so jih na več krajih razkropili in jih natepli. Tako se zdaj poroča o Bothi samem, da je na meji Natala, kamor se je bil podal predaleč v angležki tabor, Angleže najprej grdo naklestil, potem pa jim obrnil hrbet.

Obrtnija.

Železarski kartel.

Zadnja leta so podjetniki v raznih deželah kar trepetali radosti in hvaležnosti, da so bistre glave izumile kartele. Mislilo se je, da se je s karteli zagotovilo podjetništvu vladanje nad produkcijo, na drugi strani pa so socijalistični pisatelji, celo taki kakor Edvard Bernstein, računali, da bodo karteli zadostovali, da se naredi konec kapitalistični produkciji. Ne jedno, ne drugo se ni izpolnilo, pač pa se je začelo izkazovati, da so karteli nenaravna zveza, ker združujejo podjetja, ki ne producirajo jednako mnogo, in da se v časih ko vlada na gospodarskem trgu depresija, ne morejo vzdrževati. To je posebno drastično pokazal nemški cement kartel. Ta je bil ustanovljen, da se utesni čez potrebo sezajoča produkcija. Nastalo je bilo namreč vsled nemške predloge o kanalih vse polno novih tovarn in se je razvila taka konkurenca, da naposled nobeno podjetje ni več delalo z dobičkom. Iz tega se je rodil kartel. A nastala so hitro nasprotja. Mala podjetja so tožila, da jih velika izkoriščajo, velika podjetja pa so očitala malim, da so samo neke vrste parasiti. Konec je, da je kartel razpadel. Takisto kakor s cementnim kartelom, se je zgodilo že tudi z nekaterimi drugimi karteli v Nemčiji.

Razpadanje kartelov v Nemčiji je naravno in je posledica bistva kartelov in vsled tega tudi znanstveno pomembno. Kruto pa bi se motil, kdor bi mislil, da ima tudi razpad avstro-ogrskega železarskega kartela tiste vzroke, kakor razpad raznih kartelov v Nemčiji.

Lansko leto so „Novice“ priobčile daljši članek o avstro-ogrskem železarskem kartelu. V tistem članku je bilo dokazano, kako kolosalen je dobiček, ki ga imajo producentje vsled tega kartela. Prodajali so železo celo veliko dražje, nego se je prodajalo takrat na Angleškem in v Nemčiji, dasi so v Nemčiji in na Angleškem produkcijski stroški znatno večji kakor pri nas. Železarski kartel je konsumente neusmiljeno drl.

Te dni pa so matadorji avstro-ogrskega železarskega kartela sklenili odpovedati ta kartel. S 1. januvarjem ne bo produkcija železa nič več kartelirana in borzi služeči listi točijo radi tega bridke solze, prav kakor bi bilo gospodarsko blagostanje cele države odvisno samo od tega, da delajo kartelirani podjetniki velike dobičke. Borzi služeči listi vzdihujejo po kartelu samo zategadelj, ker čutijo, da se bo borzijancem zopet enkrat puščalo.

Zakaj se je odpovedal železarski kartel? Interesentje pravijo, da vsled tega, ker z Rima-Murany družbo, največjo ogrsko železarsko družbo ni več izhajati. Res je nastal zoper to družbo velik boj, a ta je samo na škodo tej ogrski družbi. Ogrsko železo je namreč slabše, kakor naše, a če dobi Madjar najboljše štajersko ali češko železo za tisto ceno, kakor slabo domače železo, je več kakor gotovo, da ga mine ves patrijotizem.

Pravi vzrok, da se je odpovedal železarski kartel, je spekulacija. Vsled kartela so veliki spekulantje na čelu jim Karol pl. Wittgenstein delnice svojih podjetij po uprav kolosalnih cenah prodali in imeli pri tem tudi kolosalen dobiček. To je bilo mogoče, ker so bile cene železu silno visoke.

Zdaj pa se je položaj na svetovnem trgu znatno spremenil. Visoke cene se ne dajo vzdržati in podjetniki jih tudi ne žele vzdržati, ker hočejo tem potom prisiliti vlado, da zagotovi za uvoz inozemskega železa kar mogoče visoke carine, in ker vedo, da na drug način napravijo zopet kolosalen dobiček na borzi.

Posledica razpada železarskega kartela bo ta, da se začne mej posameznimi podjetji boj. Cene železu bodo padle in to bo razna manjša podjetja spravilo v največjo stisko, nekatera celo zadušilo. V ta namen se je pet največjih podjetij že združilo in naravno je, da bodo v konkurenci marsikakega tekmeca ubili.

Ta čas bo hud. Kurzi delnic bodo znatno padli. Tiste delnice, ki so bile prodane po kolosalno visokih

kurzih se bodo dobivale za jako nizko ceno. Kupila jih bo seveda Wittgensteinova skupina spekulantov.

Kadar pa se zopet rešijo visoke carine, kadar bodo mali konkurentje izkrvavel, tedaj — o tem smo lahko prepričani, — se pa zopet obnovi kartel. Cene železu bodo zrastle tako, da inozemska konkurenca ne bo mogoča in za majhen denar kupljene delnice se bodo zopet prodale po visokih kurzih. Wittgenstein in njegovi spekulantje bodo pobasali lepe milijone v svoje žepe, a nihče se ne bo upal jim reči, da so postopali kakor cestni roparji.

Tako se pri nas pri belem dnevu šopiri najgrše razbojništvo. Seveda pride čas, ko se bodo karteli tudi pri nas preživeli in ko bodo razpadali iz tistih vzrokov, kakor razpadajo v Nemčiji, a sedanji razpad našega železarskega kartela ni še s tem v nobeni zvezi.

Kmetijstvo.

Sadjarstvo.

Najugodnejši čas za sajenje dreves je v jeseni, začenši z oktobrom pa do tedaj, ko začne zemlja zmrzovati. Dobro je, če se v ta namen jame že poleti ali vsaj mesec dni pred sajenjem skopajo, da se zemlja zrahlja. Drugi čas sajenja je pa spomladi, ko se zemlja že stali in ni več pričakovati prehude zime, torej druga polovica marca in mesec april, saditi se pa mora vsaj poprej, ko začne drevje poganjati. Za to sajenje je pa dobro jame že v jeseni skopati. Zvedeni sadjarji ne priporočajo preglobokih jam, pač je pa dobro, če so kolikor mogoče široke za to, da korenine, ki rasejo na širokost, najdejo dovolj zrahljane in rodovitne zemlje. Vprašati se zna, ali se sme drevescu pognojiti? Gaucher pravi, da le tisti gnoj škoduje drevescu, ki se mu ne da. Vender je sveži hlevski gnoj preoster, ako bi ga dali neposredno na korenine. Ako se drevesce z gnojnico zalije, se mora ta pomešati z vodo, ker je drugače preostra. Drevesce pred sajenjem v gnojnici namakati, je prav škodljivo Najbojši gnoj je kompost, pepel in umetna gnojila, kdor jih ima, med njimi koščena moka (superfosfat), Tomaževa žlindra in Kalijevi zmesi. Vse to pa se mora z zemljo dobro pomešati. Kako nam je tedaj ravnati, ako sadimo mlado drevo? Skoplje se naj jama kakih 40 *cm* globoko in kolikor mogoče široko, zgornja živa zemlja se naj meče na eno stran; spodnja bolj mrtva pa na drugo stran. Potem naj vse pusti do sajenja drevesca, da se zemlja zrahlja. Ko se misli drevesce saditi, se zmeče v jamo najpoprej živa zemlja in se pomeša s kakim gnojilom, potem pa se napolni jama z bolj mrtvo zemljo, ki se še bolj pomeša z gnojem. Potem se posadi na sredo jame kak močen kol, ki pa naj ne sega do vej drevesca, da se ob nje ne drgne, kar bi mu napravilo pozneje rano. Na to se postavi drevesce tik kola v napolnjeno jamo, in začne se ostala zemlja tako dolgo devati na korenine, dokler niso za kakih 5 *cm* pokrite. Na zadnje se dobro zalije. To je važno za to, da se zemlja dobro koreninam prileže, da ne ostanejo vmes prazni prostori, kar stori, da se drevesce mnogokrat posuši. Ali je treba korenine prirezati? Da, in sicer se naj pustijo glavne korenine kak mali pedenj dolge, drobne stranske koreninice se pa naj čisto porežejo, ali se pa pustijo kakega pol *cm* dolge, kar je še boljše. Ali je treba veje obrezati? Po skušnji pisalca teh vrstic jih je boljše prikrajšati že koj pri sajenji in sicer že zavoljo tega, da pozneje veter drevesca preveč ne maje. Lucas pravi nasprotno, pa mu ne damo veljati, da bi bilo boljše, prvo leto veje neobrezane pustiti.

Kakor rečeno je boljše, da se jama vsaj nekaj časa pred sajenjem skopa. Za silo pa tudi velja, če se jama naredi ravno prej, ko se drevesce vsadi. V tem slučaju se pa naj poišče za korenine v bližini kje zrahljana zemlja, ali pa se jim pridene drobnega peska iz potoka ali od kod že. Rezi na koreninah naj bodo vselej na spodaj obrnjene. Na zadnje se vse dobro z vodo zalije, in se zemlja rahlo na korenine pritisne. Zemljo okoli vsajenega drevesca z nogami močno teptati, ni dobro!

S čim se navadno pri sajenju mladega drevesca greši? Poglavitni pregrešek je, ako se drevo pregloboko sadi. Če je drevo pa že veliko in je bilo pregloboko vsajeno, naj se vsaj zemlja okoli debla odkopa blizu do korenin. Drugi nedostatek je, da se sadijo slabo ukoreninjena drevesca. Nekateri iščejo divjake za cepljenje po lesovih. Drevesa iz takošnjih izrejene ne bodo navadno imele dobrih korenin. Najboljše je, da se divjaki zredijo v drevesnici iz peček in da se že po prvem letu presadijo. Mora se jim pa korenina vsaj za tretjino prirezati. Potem poženejo lepe stranske korenine.

Nekateri menijo, da je boljše, ako se drevo v zemlji zredi. Temu pa ni tako! Tudi žival ne bode dobro uspevala, ako se jej v prvi mladosti preslabo godi! Za drevesnico se mora tedaj odbrati dobra zemlja! S svežim gnojem pa gnojite grede, na katere se tisto leto sejejo pečke, pa bi vender ne bilo dobro za to, da ne pridejo mlade koreninice v neposredno dotiko z ostrimi snovi.

Kmetijske raznoterosti.

Razglas. Na podstavi deželnega zakona z dne 18. februvarja 1885 (dež. zak. št. 13) se s tem splošno naznanja, da morajo posestniki žrebcev, kateri hočejo v prihodnji spuščalni dobi spuščati svoje žrebce za plemenitev tujih kobil, zglasiti te svoje žrebce najpozneje do 10. decembra 1901 pri političnem okrajnem oblastvu, v čegar okolišu se nahaja stajališče žrebčevo. Dovoljeno je zglasilo izvršiti pismeno ali ustno; ob jednem pak je naznaniti ime in primek, potem stanovišče žrebčevega posestnika, kakor tudi pleme, starost, barvo in stajališče žrebčevo. Za žrebce sploh pod štirimi leti in za noriške žrebce pod tremi leti se ne dajejo dopustila za spuščanje. Kje in kedaj bode izborna komisija zglašene žrebce pregledovala in zanje dajala dopustila, dá se ob svojem času na znanje. C. kr. deželna vlada za Kranjsko. V Ljubljani, dne 9. oktobra 1901.

Kako se more ohraniti sveže grozdje? Iz Rusije pošiljajo na vse strani sveta sveže grozdje. Da se to ohrani sveže, ga devljejo v velike posode. Na dno nasujejo prosa in nato grozdje in tako dalje do vrha, na vrh pa zopet mnoga prosa. Glavno pri tem je, da se posoda tako zapre, da zrak ne more va-njo. Tako spravljeno grozdje ostane baje tudi po dve leti sveže.

Poučni in zabavni del.

Vila Amorosa.

Francoski spisal Emil Zola.

Ali čuješ, Milica, kako bije jesenski dež na stekla oken? Veter tuli po dolgem koridoru. Oduren je tak večer, ko stoji ubožec od mraza pred durmi bogatina, katerega izvablja bal na ples pod zlatimi lestenci.

Odloži svoje atlasove čevljičke, sedi na moje naročje, tu blizo žarečega ognja, odloži bogati svoj nakit, ker povedati ti hočem danes pravljico, lepo pravljico o Vili!

Veš že Milica, da je stal v starih časih ondi-le vrh gore trden, temen in silen grad s stolpi in nasipi ter z mostovi s težkimi verigami. Možje, oblečeni popolnoma v železo, so stražili noč in dan na obzidju, in samo vojniki so našli dober sprejem pri grofu Bojevitu, grajskem gospodarju.

Ko bi bila ti videla starega bojnika sprehajati se po dolgih galerijah, ko bi bila ti slišala odmev njegovega kratkega in pretečega glasu, od groze bi bila vstrepetala, prav tako kakor je trepetala tedaj njegova unukinja Bogdana, pobožna in ljubka plemska gospica.

Nisi li nikdar zapazila za rana, kako se razvije marjetica ob prvih solnčnih poljubih med koprivami in malinjem? Tako je vzcveta ta mlada deklica med trdimi vitezi.

Ko je bila še otrok, pustila je igrače, če je zagledala strica, in porosile so solzice njene oči. Sedaj je bila velika in lepa; njene prsi je napolnjevalo neko negotovo koprnenje in vselej jo je prešinil še večji strah, kadar je vstopil grajščak Bojevit.

Bivala je v stranskem stolpu in bavila se z izdelovanjem lepih zastav; kadar je počivala, je moleč k Bogu, gledala skozi okno, motreč smaragdno deželo in azurno nebo.

Kolikokrat je vstala po noči, da je občudovala zvezdice in kolikokrat se je tedaj dvignilo nje šestnajst letno srce v nebeške prostore vprašajoč blesteče sestrice: Kaj jo vznemirja toli jako?

Po teh prebedenih nočeh, po teh vzkrikih po ljubavi, je hotela vsekdar ogrliti viteza. Toda zavračal jo je njegov mrzel pogled, njegova osorna beseda in trepetaje je poprijela vedno spet svojo iglico.

Ti obžaluješ ubogo deklico, Milica, ki je bila slična sveži in duhteči roži, katere kras in vonj se prezira.

Nekoč so zasledovale njene sanjajoče oči dvojico grlic. Kar zasliši mil glas pevca pod gradom. Pripognila se je iz okna in zagledala lepega mladega moža, kateri je, zadnjo pesem še na ustnicah, prosil gostoljubja.

Slušala ga je, a umela ni besed; vender je nežni glas razburil tako njeno srce, da so solzice počasi kapljale po njenem licu in porosile vejico majarona, ki jo je ravno držala v roki.

Grad pa je ostal zaprt. Raz obzidje je klical oboroženec: „Odstranite se! Tukaj bivajo samo vojniki.“

Bogdana pa je zrla še vedno doli. Spustila je iz roke solzorosno vejico majarona, ki je padla prav pred pevceve noge. Vspogledal je pevec in, zazrši zlatokodro glavico, poljubil je vejico ter odhajal, obračujoč se pri vsakem koraku.

Ko je izginil, začela je Bogdana moliti k Bogu in molila je dolgo, dolgo. Zahvaljevala se je nebesom, ne da bi vedela za kaj. Čutila se je srečno, ne da bi poznala predmet svoje radosti.

Po noči pa je imela lep sen.

Zdelo se ji je, da vidi vejico majarona, katero je vrgla pevcu. Polagoma se je vzdigovala iz osrčja trepetajočih peresc Vila, najnežnejša Vila, s plamtečimi perotnicami, s krono iz spominčič in z dolgo zeleno haljo v barvi upanja.

„Bogdana“, je rekla z blagodonečim glasom, „jaz sem Vila Amorosa. Jaz sem bitje, ki ti je danes zjutraj prineslo Dragomira, mladega moža z milodonečim glasom. Jaz sem tista, ki je sklenila, tvoje solze utrniti. Stopila sem na zemljo, da poiščem srca in zbližam hrepeneče. Jaz posečam palače in koče in često me je veselilo, združiti pastirsko palico s kraljevim žezlom. Jaz trosim cvetice na pot svojih varovancev in zvežem jih s tako dražestnimi in blestečimi nitkami, da srca od veselja trepečejo. V travici ob potu bivam, v svitlih plamenih ognjišča po zimi, v draperijah zakonske postelje, in povsodi ljubko kramljanje. Ne solzi se več, Bogdana! Jaz sem Amorosa, dobra Vila in prihajam, utrinjat tvoje solze.

In izginila je v cvetko nazaj, katera se je zopet izpremenila v popje, sklenivši cvetna peresca . . .

Ti, Milica, veš najbolje da živi Vila Amorosa. Evo je, kako raja v žarnem ognju našega ognjišča in obžaluj revčke, ki nečejo verovati v mojo lepo Vilo . . .

Ko se je Bogdana zdramila, razsvetljeval je solnčni žarek njeno spalnico; ptičji spev se je glasil zunaj in jutranji vetrič, vonjiv še od prvega poljuba cvetic, se je igral z nje zlatima kitama.

Radostna je vstala, prepevala ves dan in nadejala se tega, kar ji je povedala blaga Vila.

Vsak trenotek se je ozrla v daljavo, nasmehljajoč se vsakemu mimo letečemu ptičku, in čutila je tako navduševljenost, da je od radosti poskakovala ter ploskala z ročicama.

Ko se je zmračilo, šla je v veliko grajsko dvorano, k dedu.

Pri grofu Bojevitu pa je bil vitez, ki je pazno poslušal starčeve pripovedke.

Vzela je svoje vretence in prisedla k ognju, kjer je cvrčal muren. Slonokoščeno vretence se je vrtelo čuda hitro med njenimi prstki. Sredi dela, ko je vprla oči v viteza, pa je zapazila vejico majarona v vitezovi roki in spoznala je Dragomira z nežnomilim glasom. Od radosti bi skoraj vzkliknila. Da skrije rudečico, se je pripognila nad pepelom, popravljajoča ogenj z dolgo železno grabljico. Prasketala je žerjavica, plamen je švignil in planil na prosto, visoko vzplapolal in zašumel; hipoma se je prikazala sredi isker Amorosa, smehljajoča in brhka. Stresla je raz zeleno haljo splamenele kosce, ki so se nalik zlatim zrnom vsipavali črez svilo; dvignila se je v dvorano, grofu nevidljiva, in stopilu za mlado dvojico. Med tem, ko je stari vitez pripovedoval o svojem groznem boju proti nevernikom, dejala je Vila nežno:

„Ljubita se, moja otroka! Pustita spomine resni starosti, pustita ji dolge pripovedki poleg žarečega ognja! V prasketanje plamenov mešaj se jedino šum vajinih poljubov! Pozneje bode še čas, posladiti togo in spominjati se blaženih ur. Če se ljubi v dobi šestnajstih let, nepotrebna je beseda; en pogled pove več nego dolg govor. Ljubita se, moja otroka in pustita govorjenje starosti“!

Na to ju je pokrila tako spretno s svojima perotnicama, da grof, ki je pripovedoval, kako je ubil velikana Jekloglava z groznim udarom nerodnega meča Kremenoseka, ni zapazil, kako je Dragomir dahnil prvi poljub na čelo trepeče Bogdane . . .

. Milica, povedati moram še o teh lepih perotnicah Vile Amarose. Bili sta pozorni kakor steklo, nežni in mali, kakor perotnici libele. Ako sta bila ljubimca v nevarnosti, da ju kdo zapazi, postali sta večji in večji in tako temni in gosti, da sta onemogočili vid in zadušili šum poljubov. Starec pa je nadaljeval svojo čudno pripovedko in božal in poljubljal je Dragomir zlatokodro Bogdano vpričo hudega grajščaka . . .

Moj Bog! Moj Bog! To sta si bili lepi porotnici! Da, pravilo se mi je, da mlade deklice še dan danes najdejo časih isti in več nego jedna zna se tako skriti pred očmi svojih starišev.

Je li to res, Milica?

Ko je končal grof svojo priporedko, izginila je Vila Amorosa v žarnem plamenu, in Dragomir se je poslovil, zahvaljujoč gospodarja in pošiljajoč Bogdani zadnji poljub.

Mlada deklica je spala to noč tako srečno, da je sanjala o cvetnih gorah, razsvetljenih od tisoč in tisoč zvezdic, ki so vse bile sijajnejše od solnca.

Drugi dan je šla na vrt in krenila v temne hladnice.

Srečala je vojnika, pozdravila ga in hotela odstraniti se; kar zapazi v njegovi roki solznoblestečo vejico majarona. In zopet je spoznala Dragomira s sladkim glasom, ki je prav prihajal v novi preobleki v grad.

Velel ji je sesti na rušo vodometa.

Pogledala sta se presrečna, da se moreta videti pri jasnem dnevu.

Penice so pele, in čutila sta bližino dobre Vile. Nečem ti ponavljati vseh besed, katere so slišali molčljivi hrasti; prešinjalo jih je veselje, gledajoči zaljubljenca tako dolgo kramljati, tako dolgo, da je imela penica čas, sezidati si v sosednjem grmu celo gnezdece.

Nakrat pa so se zaslušali težki koraki groja Bojevita po drevoredu.

Uboga zaljubljenca sta zatrepetala.

Ali rahleje je zažuborel valček vodomesta in dvignila se je iz njega Amorosa, smehljajoča in brhka. Obkrožila ju je s perotnicama, potem pa zdrsnila ž njima rahlo mimo grofa, ki je bil osupel, ko ni našel nikogar, dasi je slišal glasove.

V brezbrižnost je zazibala Amoresa svoja varovanca in šepetala:

„Jaz sem zaščitnica ljubezni, ki zaklepa oči in ušesa istim, ki ne čutijo ljubavi. Ne bojta se, moja lepa varovanca! Ljubita se ob belem dnevu, v drevoredu, pri virih vodometov, povsod, kjerkoli bivata! Jaz sem vedno prisotna, jaz Vaju čuvam. Bog me je poslal, da ne morajo ljudje, obrekovalci vsega, kar je sveto, kaliti Vajinih duševnih čutil. On mi je dal lepi perotnici in rekel: „Pojdi, in radujejo naj se mlada srca! Ljubita se, jaz sem vedno prisotna, da Vaju čuvam“!

In odšla je, poiskat si blesteče rose, jedine hrane, vodeč seboj v tesnem objemu Dragomira in Bogdano . . .

Vprašala bodeš, kaj je učinila z ljubimcema? Istinito, draga prijateljica, povedati se ti tega ne upam. Bojim se, da mi ne verjameš, ali pa če mi verjameš, da mi ne boš vračala več, ljubosumna na njuno srečo, mojih poljubov.

Ali vender! Ker si že toli zvedava, ti poredna deklica, ti moram ustreči. Torej vedi, da je Vila na ta način krožila do noči okrog. Ko pa je hotela ločiti ljubimca, videla je, da sta tako jadna, tako bridko jadna radi ločitve, da ju je morala tolažiti. Menim, da jima je morala povedati nekaj prav lepega, ker lici sta se jima kmalu zopet žareli in iskrile se velike oči.

Dogovorila je Vila in prešinila je dvojico dražestna zadovoljnost, ko se je Vila še s čarovno palčico dotaknila njunih čel.

Nakrat . . .

Oh, Milica, kako bi me ti pogledala, kako bi ti z nožico vdarila ob tla, če ne bi sedaj-le končal svoje povesti! Nakrat sta bila torej Dragomir in Bogdana izpremenjena v vejici majarona, tako krasnega majarona, kakor ga more ustvariti samo Vila. Stala sta tesno drug poleg druzega, tako da so se jima dotikala peresca.

To sta ti bili čudni cvetki, vedno bujno razviti in brezkončno menjajoči miris in roso.

Kar se tiče grofa Bojevita, tolažil se je s tem, tako se govori, da je pravil vsak večer, kako je bil velikan Jekloglav ubit z nerodnim mečem Kremenosekom . . .

In sedaj Milica, če pojdeva na kmete, hočeva poiskati začarani majaron, da ga vprašava, v kateri cvetki

biva Amorosa. Morebiti dragica, se skriva v te-le pravljici kak pouk! Vender, povedal sem ti jo samo radi tega, da pozabiš jesenski dež, ki bije na stekla oken, ter da se z malce večjo ljubavjo navdušiš za me, mladega pripovedovalca.

Novice.

— **Osebne vesti.** Vsled zakona o preuredbi državnega veterinastva so bili imenovani pri deželni vladi deželni živinozdravnik gosp. Ivan Wagner deželnim veterinarnim referentom, koncipist gosp. Alojzij Pavlin pa višjim okrajnim zdravnikom. Ostali, v državni službi stoječi živinozdravniki so bili razvrščeni tako-le: gg Tomo Wirgler, Ferdinand Gaspari, Otmar Skale in Jos. Sadnikar so imenovani za višje okr. živinozdravnike v IX. čin. razredu, gg. Fran Majdič, Makso Pavlin, Anton Korošec, Rudolf Zalokar, Hugon Turk, Alojzij König in Ivan Rajer pa za okr. živinozdravnike v X. čin. razredu. — Premeščena sta davčna vežbenika gg Tomo Tavčar iz Radovljice v Škofjo Loko in Ivan Kilar z Brda v Velike Lašče. — V osmi činovni razred so pomaknjeni učiteljiški profesorji gg. Ivan Macher v Ljubljani in Viktor Bežek ter Anton Jeras v Gorici. — Postajenačelnik v Podnartu, gosp. R. Golob je premeščen k c. kr. železničnoobratnemu uradu v Ljubljano. — Gdč. Ivana Zorec v Ljubljani je provizorično nastavljena kot učiteljica v Prežganjah. — Šolski vodja v Gorici, gosp. Ivan Vrščaj je imenovan učiteljem na c. kr. rudniški ljudski šoli v Idriji.

— **Občni zbor slovenskega umetniškega društva** bo 27. t. m. v ljubljanskem „Narodnem domu". Dnevni red običajno. Vsi slovenski listi so naprošeni, da ponatisnijo to notico v obveščenje svojih p. n. čitateljev.

— **Nova šolska knjiga.** „Slovenska stenografija". Priredil Fran Novak, c. kr. gimnazijski profesor I. del. Korespondenčno pismo (3 krone). II. Debatno pismo (2 krone 40 vin.). V Ljubljani 1900. in 1901. C. kr. ministrstvo za bogočastje in nauk je to knjigo odobrilo brez vsakoršne premembe z razpisom z dne 30. septembra 1901., št. 28 261.

— **Pomanjkanje stanovanj v Radovljici** je jako občutno in so nekateri uradniki v največji stiski za bivališča. Vlada je vsled tega od radovljiške občine zahtevala, da mora sezidati hišo s šestimi stanovanji, drugače, da se uradi premeste iz Radovljice. Občina hoče temu ugoditi, sezidati novo šolo in staro šolo predelati za stanovanja. Vsled te kalamitete se je zopet zavlekla zgradba novega uradnega poslopja, ker vlada se neče prej odločiti za to stavbo, dokler ne bo preskrbljeno za stanovanja.

— **Zaprta šola.** Vsled pomanjkanja učiteljskih močij se je zatvoril tretji razred na c. kr. rudniški šoli v Idriji.

— **V pokoj je šel** profesor zgodovine na zagrebškem vseučilišču gosp. Natko Nodilo. Mej Slovenci je to ime malo znano in vender je Nodilo jeden najodličnejših, najzaslužnejših in najsimpatičnejših hrvatskih domoljubov. Zadnjih dvajset let je deloval samo kot profesor in zgodovinar, ali poprej je bil vse svoje redke sile posvetil političnemu preporodu Dalmacije, in Nodilu gre velik del zasluge, da se je Dalmacija otresla italijanskega gospodstva. Nodilo je bil prvi časnikar, ki je v Dalmaciji začel delovati za pravice hrvatskega naroda.

— **Nove razglednice.** Novi most Franca Jožefa I. je izšel na dveh, jako ličnih razglednicah, kateri je izdal g. H. Sevar. Sliki kažeta blagoslovljenje mostu dne 4. t. m. Razglednice je dobiti v vseh knjigotržnicah in papirnicah.

— **Državno varstvo prirodnih lepotin.** V državnem zboru je poslanec Novak in dr. stavil predlog, naj se prirodne lepotine, kakor: slapi in dr. stavijo pod varstvo države. Kolikokrat se je vže zgodilo, dasi pod pretvezo, da se gre za industrijelne stvari, marsikateri kinč kake dežele za večno uničil. Glejmo samo na Kranjskem projekt, da bi se Vintgarski slap porabil za Jeseniške tovarne. P.

— **»Zveza slovenskih posojilnic v Celju«.** V četrtek dne 17. t. m. se je vršil v Celju občni zbor te zveze. Udeležilo se ga je 72 posojilnic in sicer 30 po zastopnikih 32 pa je poslalo pooblastila. Zborovanje je vodil zadružni načelnik gosp. Miha Vošnjak.

— **Štajerska kmetijska družba** je imenovala svojim tajnikom gosp. Frana Juvana, doslej ravnatelja kmetijske šole v Hebu na Češkem. Juvan je Korošec in je nekaj časa služboval tudi pri koroški kmetijski družbi.

— **Nemška šola v Šoštanju** „Schulverein" je sklenil za ustanovitev nemške šole v Šoštanju dati 6000 kron; ker se je že poprej več let nabiralo za to šolo, znaša že vsota, ki je odmerjena za ponemčevanje v slovenskem trgu, nad 12 tisoč kron. Šoštanjski Slovenci store prav, da prično zgodaj delovati v tem smislu, da se ni eden otrok slovenske matere ne vpiše v šulverajnsko šolo, kadar bode dozidana.

— **Nemške marke za šulveranjsko šolo.** Iz Sevnice se poroča, da je za tamošnjo nemško šolo daroval „Allg. deutscher Schulverein" v Berolinu 100 mark. Naj bi za kako slovensko šolo prišlo na pr. iz Rusije 100 rubljev, videli bi, kakšen krik in vik bi nastal po vsem Izraelu proti nam Slovencem. Zmerjalo bi se nas z veleizdajalci, panslavisti itd., dočim so seveda naši „Nemci", ki beračijo za ponemčevanje slovenskih otrok pruske marke, najboljši in najzvestejši patrijotje!

— **Deželnozborske volitve v Istri in na Goriškem** se bodo vršile prve dni meseca decembra in sicer bodo volitve v kmetskih občinah dne 5. decembra, volitve v mestih in v kupčijskih zbornicah dne 7. decembra, volitve iz velepo-sestva dne 9., oziroma — na Goriškem tudi dne 11. dec.

— **Beogradsko pevačko društvo** priredi pod vodstvom slavnega srbskega kapelnika gosp. Steva Mokranjca v drugi polovici meseca novembra v Ljubljani koncert.

— **»Südsteierische Presse«** je objavila v svojih zadnjih številkah nemški prevod Meškove slike „Ciril Závozel".

— **Izseljevanje v Ameriko.** Vsak dan se pripeljejo v Ljubljano izseljenci v Ameriko. Povprečno se jih odpelje vsak dan 20 V torek se jih je odpeljalo 66. Tudi izseljenci iz Zagreba, Reke in Trsta se peljejo skoz Ljubljano v Havre.

— **Slovenska tiskarna v Braziliji.** G. J. Strucelj, nekdanji odgovorni urednik „Soče", ki biva že dlje časa v Porto Alegre v Braziliji, naznanja v posebni okrožnici, da je otvoril svojo lastno knjižno in akcidenčno tiskarno.

— **Umrli.** V Cerknici je umrl trgovec in posestnik, gosp. Fran Tratnik.

— **Ulom.** V Loki pri Zidanem mostu so tatovi nlomili v grad gosp. Jožefa Lukmana in skušali razbiti blagajno, pa se jim ni posrečilo.

— **Desertiral** je v Celovcu 13. t. m. računski četovodja 17. pešpolka N. Samida.

— **V znamenju noža.** V neki gostilni v Sv. Križu pri Tržiču so se fantje stepli. Janez Merkun je pri ti priliki zabodel nož Jos. Perkotu tako v prsa, da se je ta brez zavesti zgrudil.

— **Dekliei zgoreli živi.** V petek v jutru je pustila Susičeva žena, ki stanuje v Gorici v ulici Kolonijski štev. 3, svoji dve punčiki, 5letno Mercedes in drugo 3letno, sami doma. Ona je šla po opravku, predno pa je odšla, je dala Mercedi še velik grozd, da bo mirna ter se bo igrala z mlajšo sestro, ob jednem pa je naročila spodaj stanujoči Katarini Brak, naj

pazi na otroka. Med tem časom je Mercedes zažgala na štedilniku kos papirja. Ali s papirjem vred unela se je tudi deklici obleka, katera je bila hipoma v plamenu. Deklica je kričala in se vila v bolečinah, 3letna mlajša sestrica pa je skočila k oknu ter klicala na pomoč. Otrok je umrl za opeklinami. — Marija Jazbec v Dornbergu je pustila v kuhinji svojo 3letno hčerko Marijo. Punčika se je igrala ter prišla po nesreči v dotiko z ognjem, da jej je začela goreti obleka. Ker je kričala, so prihiteli ljudje na pomoč Prepeljali so jo v goriško bolnišnico, kjer pa je takoj izdihnila

---

— **Predrzni tatovi.** Te dni se je vrnila na Dunaj gospa Magdalena Donner, ki je prebivala čez poletje na deželi. Takoj, ko je stopila v stanovanje, je opazila, da so bili tatovi v njem ter so odnesli dve hranilni knjižici, glaseči se na 7500 kron, ter več dragocenosti. Toda ne samo to: roparji so celo kartali v spalnici, tudi spali so ondi ter so preobrnili vse stanovanje; povsod je vladal strašen nered. Do sedaj redarstvo še ni prišlo tem predrznim tatovom na sled.

— **Preosnova naših pešpolkov.** Listi poročajo, da predloži vojno ministrstvo še v tem letu državnemu zboru načrt zakona, vsled katerega se bodo pešpolki preosnovali V smislu tega zakonskega načrta bi obstojal vsak pešpolk iz treh, mesto kakor prej iz štirih bataljonov; iz ostalih 120 bataljonov pa bi se ustanovilo 34 novih pešpolkov, tako, da bi imeli potem 136 pešpolkov. Ob jednem poročajo listi, da se vojno ministrstvo bavi z vprašanji dveletne stalne službe in pa z napravo nove uniforme za infanterijo.

— **Malo šol — a dovolj žganjarij.** Pri zadnji seji mestnega sveta v Lvovu je prof. Majerski med drugim povdarjal, da vsako leto raste število otrok, ki ne obiskujejo nobene šole, četudi so dolžni, boditi v šolo. V zadnjem šolskem letu je bilo takih otrok v Galiciji 8000. Šole ne obiskujejo zbok nemarnosti starišev, šolskih nadzornikov, ali pa zavoljo malega števila šol in učiteljev. Ali tem bolj cveto žganjarije. V Jaremču pripada na 100 huculskih družin 15 žganjarij, od katerih je 13 židovskih. Žganjarije so bile prej odprte cele noči, zdaj pa se morajo zapreti ob 10. uri zvečer. Število šol se ne povečava, ali tudi število žganjarij ni manjše.

— **Iz ljubosumnosti.** Iz Budimpešte javljajo: Dne 21. t. m. je ustrelil bogat posestnik Fran Erl svojo ženo, otroke in nekega uradnika, na katerega je bil ljubosumen. Potem pa je usmrtil še samega sebe.

— **Vzroki propadanja hrvatskega naroda.** „Hrvatski Branik“ je začel prijavljati senzacijonalne vesti o vzrokih propadanja hrvatskega naroda v obče, zlasti pa v nekaterih krajih Posavine, mej katere šteje Štitar, Bošnjaci, Otok, Privlake, Rajevoselo, Drenovac, Babino, Šamac itd. Kot poglavitni vzrok izumiranja naroda navaja „Branik“ dejstvo, da si ženske — zlasti neomožene, zatirajo plod. Ljudstvo je v teh krajih demoralizovano, mladina zaide prav hitro na napačna pota, a dekleta, da ne bi trpele posledic svoje lahkomiselnosti, si zatirajo plod, a jih pri tem prav mnogo pomrje. Neštetokrat se pripeti, da umrje devojka, ki je bila zdrava in čvrsta, a če se vpraša na čem je umrla, sledi odgovor: „Hotela si je vzeti plod“. Jednako se dogaja v zakonih. V nekaterih trgih in vaseh je po 10 do 15 hiš — a to ne morda ubožnih, marveč imovitih ki nimajo nič otrok. Vzrok je, ker si žene, nehoteče truda in bolečin, zatirajo plod. — S tem poslom se pa pečajo navadno babice in je znana taka ženska, ki ima na vesti že 2000 slučajev, ko je ženam in dekletam zatrla plod. — Oblasti se za to nič ne brigajo, duhovščina pa je nasproti tej razuzdanosti brez moči. Oblasti — no, gg. uradniki bi v mnogih slučajih morali pač priznati zoper same sebe!! — pravijo, da hočejo „pismenih dokazov“, župniki pa pravijo, da bi morali pol svoje župnije tirati v kriminal, ako bi začeli z ovajanjem slučajev. Najbolje bi bilo seveda, tirati vso stvar pred sodišče in pozapreti nečloveške hijene — babice, in pa zasledovati prvotni vir tem žalostnim razmeram.

— **Zanimivost z ogrskega volišča.** Zanimivo je, na kak način je prodrl pri zadnjih volitvah v sedmograškem okraju Akosfalva kmetski kandidat Makkay. Izprva je bil ta mož strasten agitator vladnega kandidata Legrady-a, tiskarja v Budimpešti. Pri raznih agitacijskih potovanjih mu je šinila v glavo misel, da bi bil tudi sam lahko poslanec. Na prvem shodu je razvil svoj načrt. Vprašal je volilce, kako se zlaga s njih razumom in vestjo, da hočejo voliti kandidata iz Budimpešte, odkoder izhaja vzrok, da plačujejo toliko davkov. Ko so volilci jeli debelo gledati in izražali mnenje, da jim davke predpisuje domači davčni urad, novi kandidat ni prišel iz konteksta. Potegnil je iz žepa davčno knjižico, na kateri stoji črno na belem: „Tiskal Karol Legrady v Budimpešti“. S tem je bil pobit vsak dvom in kmetje so raje volili domačina, kakor pa budimpeštanskega tiskarja davčnih knjižic.

— **Vlasicsev kolegij.** „Deželno društvo za žensko izobrazbo“ v Budimpešti je odprlo s tekočim semestrom takozvani „Vlasicsev kolegij“ (po naučnem ministru Vlasicsu, ki je rodom slovenski Prekmurec). V tem kolegiju bodo stanovale slušateljice budimpeštanske univerze. Proti odškodnini 800 K na leto dobe stanovanje, hrano in popolno oskrbo. Revnejšim, ki predlože spričevalo usožnosti, znižajo pristojbino na 600 K, plačljivih v mesečnih obrokih v naprej. Zavod vodi ravnateljica. Članice kolegija se morajo pismeno zavezati, da bodo spoštovale pravila in hišni red kolegija.

— **Časnikar v zverinjaku.** V Frankobrodu je stavil časnikar Müller Herfurh, da si upa iti v zverinjak med leve in ondi izpiti steklenico šampanjca. Rečeno — storjeno. Časnikar je stavo dobil. Mož je precej suh in za njegove suhe časnikarske kosti levi niso marali.

— **Turški diplomat pojde v samostan.** Splitsko „Jedinstvo“ poroča, da se ondi mudi gosp. Anton Peršić, prvi tajnik turškega poslaništva v Cetinju. Ta mladi diplomat, katerega prsi krasi pet odlikovanj, odločil se je po smrti svoje matere, da vstopi v frančiškanski red in sicer bode njegov novicijat v samostanu Visovac, kamor ga spremlja o. Radič. tajnik nadškofa barskega.

— **Slovaški državni poslanci,** ki stopajo letos prvič v parlament, so: Jan Valašek, odvetnik v Trnavi, župnik Martin Kollar v Nadešu in Jan Ružiak, odvetnik v Liptovskem sv Miklavžu. Srbskim poslancem je izvoljen dr. Ljubomir Pavlović iz Turškega Bečeja.

— **Grofica Lonyay in njen oče,** belgijski kralj, sta kakor znano, razprta. Kraljica holandska, Viljemina, si je te dni mnogo prizadevala, da bi hčer in očeta zopet spravila; toda zaman! Kralj Leopold je izrekel željo, da mu je najljubše, ako grofica Lonyay za sedaj ostane proč od Belgije

— **800kratni tat.** Ta tatinski rekord je dosegel v Berolinu neki žid Lewy. V veliki kupčijski hiši s svilo je bil tri leta zaupnik svojega gospodarja in je kot tat svojega gospodarja 800krat ukradel.

— **Komur ali kaj?** Neki varšavski list, kakor piše dopisnik „Nov. Ref“., je objavljal cene poljskih pridelkov, med drugim tudi bele in rudeče detelje. To je zbudilo pozornost cenzorja, kateri je k sebi poklical urednika in mu prepovedal enkrat za vselej, hkrati pisati o obeh vrstah detelje. „Mi poznamo“, rekel je cenzor zmagoslavno, „te vaše izgovore. Vsakdo bi mislil, da je to detelja, ali to so poljske narodne barve, poljska propaganda. Vemo, kaj to pomeni. Ako hočete pisati o detelji, pišite en dan o beli, drugi dan pa o rudeči, a ne hkratu o obeh“.

— **17letna žena — morilka.** V Hunsrücku so zaprli 17letno ženo gozdarja Lachmutha. Dolže jo, da je umorila svojega moža, s katerim je bila omožena še-le šest tednov. Stariši

so jo prisilili, da je vzela neljubljenega moža. To ji je tako zmešalo pamet, da je dobila arzenika in po šesttedenskem zakonu je zastrupila svojega moža.

— **Električni stroj za znamke.** Na berolinskih poštah so vpeljali električni stroj, ki v jedni minuti 120 pismom pritisne poštni pečat.

— **Draga pravica.** V francoskem departemêntu Lojère se je zgodil sledeči komični slučaj: Ovca nekega posestnika se je zgubila in je zablodila v tujo čredo. Posestnik te črede ji je dal svoje znamenje in jo je sprejel med svoje in sicer tem rajši, ker je bila last njegovega sovražnika. Ta je tožil, obtoženec pa se je izgovarjal, kajti — „usmiljeni ima sočutje tudi z živalijo". Pravda se je vlekla skozi vse inštance in se je končala pri kasacijskem dvoru Posestnik ovce je zmagal, in njegov nasprotnik, „usmiljeni" ovčar, mora plačati 17.000 fr. pravdnih stroškov. Poleg tega mora poravnati še stranski račun 1800 frankov. Ovco so namreč v tem času dali poljskemu pazniku v oskrbovanje in je dobila ta čas jagnje, ki je staro že jedno leto. Stroški za pitanje znašajo 1800 frankov.

— **Skrivnosti francoskih gledaliških toalet.** Francoska „Revue" priobčuje jako zanimive podatke o gledaliških toaletah; mi posnemamo iz nje na kratko sledeče: Gledališča se imajo izkazati v izmišljevanju fantastičnih kostumov. Navadne in salonske kostume pa si morajo igralci omisliti sami. Gledališče „Comedie Françe" pa oskrbuje svojim članom samo obleke ter ima v to svrho letni proračun 120 000 frankov. — Kadar je treba pri predstavi od dežja premočene obleke, namažejo taisto z arabskim gumijem, da se blešči. Neki igralec je za predstavo potreboval obleko kakega tolovaja ali capina. Odkupil je pri nekem kočijažu stare hlače, jih zakrpal ter jih pustil dlje časa na dežju in solncu, da dobe potreben „dekadenten kolorit". In ta igralec v Odeonu, ki je nastopil v igri „Chemineau" je občinstvo presenetil s svojo prav zadeto uniformo. Salonske obleke in obleke za izprehode ne strinjajo se vselej z scenično resnico. Gotovo je malo resnici podobno, kadar igralka v obleki za 2000 frankov išče službe z 1500, nasprotno pa se milijonarke-princezinje odevajo v robo, koja stane 19 sous meter. V „Veliki operi" in v „Odeonu" prehajajo obleke po prvi uporabi v last države.

— **Plemenit milijonar.** Milijonar Solodownikow je mestu Moskvi zapustil 12 milijonov rubljev, da mesto sezida cena stanovanja za revne sloje prebivalstva.

— **Hud dvoboj.** V Madridu sta se dvobojevala radi žaljenja časti polkovnik Coton ter major Belazquez pod težkimi pogoji. Vsak je smel štirinajstkrat ustreliti. Nobena kroglja ni zgrešila. Oba sta že krvavela. Nekatere prizadete rane so bile tako hude, da je ranjenec omedleval. Polili so ga z mrzlo vodo, srknil je dušek žganja, streljal je dalje — slednjič je major obležal mrtev.

— **Dobra kava** napravi se po receptu slovečega kemika Justus Liebig-a v Hamburgu. Kavo se namreč par minut predno se jo rabi zmelje in sicer bolj na debelo, ker je baie boljša kakor prav drobno mleta. Nato se dene v vrelo vodo dve tretjini pripravljene kave ter se jo pusti 10 minut vreti. Potem se dene še ostala kava v tekočino, katera naj se nato takoj odstavi od ognja ter pusti pokrito stati še kakih 5—10 min. Po malem mešanju ustavi se kava naglo na dnu in tekočina je izborna in čista, ne da bi jo bilo treba precejati.

— **Vojna — boli.** Da vojna ne boli samo angležke državne blagajne, marveč tudi človeško telo, to je skusil nedavno sam angležki minister Brodrick. V nekem privatnem pogovoru s svojim prijateljem dr. Liveringom, ki je hud nasprotnik vojne v južni Afriki in angleške vladne politike, je hkrati dejal dr. Livering: „Dragi prijatelj, si li že kedaj mislil na to, koliko trpe naši ljubi vojaki na bojišču in ne manj tudi burski bojevniki"? — „Kako moreš kaj tacega vprašati"?, reče minister, a pri tej priči se mu izvije iz prsij mučen vzdih, mej tem ko hlastno dvigne svojo desno roko, iz katere je silila kapljica krvi. Dr. Livering je namreč skrivoma ranil ministra s svojim nožičem na roki. „Kaj si mi storil! O joj kako to boli, o joj, kako to skeli"! je vzdihoval minister. A prijatelj mu reče: „Glej ljubi moj, ti zdihuješ in stočeš, ko sem te malce ranil z noževo ojstrino, ko ti samo kapljica tvoje krvi kinča belo roko. Kaj pa oni ubogi ljudje na bojišču, katerim se režejo celi udje, katerim mesarijo granate živo meso in kateri noč in dan prebijejo v najhujših mukah. Ali si ti, Chamberlein in sam naš kralj — ali ste vi vinski gospodje, že kedaj pomislili, kako trpe ti ubogi ljudje? Kako pak! Lahko je vojno diktirati, lahko je suhoparno poročati: toliko in toliko mož je padlo, toliko je ranjenih itd., ako pa smo po vseh teh mukah nedotakneni mi, ako se pri vsem tem dobro imamo!? Ali bi bila ta strašna vojna tam v južni Afriki, ako bi vi, državniki se zavedali trpljenja žrtev vaše brezčutnosti? — Gotovo ne! No, zdaj grem še k Chamberleinu poskusiti" — tako se je dr. Livering poslovil od ministra. Uspeha seveda njegov eksperiment ne bode imel nobenega.

— **Junaški pritlikavec.** Amerikanci so zelo veseli, da so na Filipinah ujeli pritlikavca Puceto. Ta pritlikavec je 60 let star, in je 91 centimetrov visok. Vsled svoje male postave je v boju za neodvisnost Filipin Amerikancem naredil veliko škode. Priplazil se je v bližino ameriških straž, ne da bi ga straže opazile in je postreljal tako nad 100 ameriških vojakov. Sedaj je tega junaškega pritlikavca ujel ameriški vojak Henry Stepler, ki ga je prinesel svojim tovarišem, držeč ga pod svojo pazduho Vlada je Steplerju dala pritlikavca v dar in sedaj roma Stepler s slavnim pritlikavcem po ameriških mestih in ga kaže ljudem za drag denar. Stepler bode v najkrajšem času bogat mož.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 25. oktobra 1901. Pšenica K 8.20 h, rž K 6 50 h, ječmen K 6.30 h, oves K 7.30 h, ajda K 6.— h, proso K 7.— h, turšica K 6.50 h, leča K 10.— h, fižol K 9.— h. Vse cene veljajo za 50 kilogramov.

Vsaki človek

ve veliko vrednost ene pozlačene

ure z verižico

s 3letnim jamstvom, zraven pa še 385 neobhodno potrebnih rečij in sicer: 1 prav fino pariško damsko brož z simili-briljanti, 1 par ff. bouton za dame z simili-briljanti; 1 garnitura double-zlatih gumb za manšete in srajce, patent, 1 krasni prstan z pon. kamnički, 1 vratna igla; 1 krasni nož, 1 krasni žepni pisalnik, 4voglat, 1 ff. toaletno zrcalo v toku, 6 rut, 1 krasna cevka za smodke z jantarjem, 20 potrebnih pisalnih rečij in še **350 komadov** različnih drugih stvari. Vse te 386 komade **z uro,** katera je sama ta denar vredna, dobite za **1 gld. 90 kr.** po poštnem povzetju od prve dopošiljalnice

R. Klein, Krakau, Postfach.

Za nepovoljno se denar vrne.

Loterijske srečke.

V Lincu dne 19. oktobra t. l.: 1, 16, 83, 66, 55.
V Trstu dne 19. oktobra t. l.: 63, 60, 15, 85, 81.
V Pragi dne 22. oktobra t. l.: 81, 4, 43, 30, 62.

Vizitnice

priporoča

J Blasnik-ova tiskarna v Ljubljani.

30

Doktorja pl. Trnkóczyja

preskušena zdravilna in redilna sredstva, preskušena že mnogo let, priporoča in razpošilja

lekarna Trnkóczy v Ljubljani.

Najceneje se dobivajo v podpisani lekarni, če se naroča po pošti, odkoder se ta zdravila vsak dan na vse strani sveta z obratno pošto s poštnim povzetjem takoj pošiljajo, tudi celo samo jeden komad z natančnim navodilom o uporabi.

Za štedilne gospodinje, dojenčke, otroke, nervozne, okrevajoče, slabotneže, malokrvne, bledične, za vsakega bolnika, sploh za vsakega se namesto brezmočne, razdražujoče kave in ruskega čaja **doktorja pl. Trnkóczya**

Kakao sladni čaj priporoča kot tečno, krepilno, zdravo in najceneje hranilno sredstvo. Zavojček (četrt kile vsebine) 40 h, 14 zavojčkov samo 5 K.

Dalje se priporoča: **Doktorja pl. Trnkóczyja**

Želodečne kapljice. Izborno sredstvo za želodec. Deluje pomirjujoče, krepilno, bolest utešujoče, tek vzbujajoče, čisti želodec in pospešuje prebavo. Steklenica 40 h, pol tucata 2 K.

Krogljice, odvajalne, želodec čistilne. Čistijo želodec, odvajajo blato, odpravljajo napenjanje in zabasanje želodca brez vseh bolečin, kakor se to čestokrat pripeti pri drugih krogljicah. Škatlja 42 h, šest škatljic 2 K 10 h. — **Pocukrene krogljice.** Škatlja 80 h, tri škatlje 2 K.

Prsni, plučni in kašljev sok ali zeliščni sirup, prirejen z lahko raztvarljivim apnenim železom, utišuje kašelj, raztvarja sliz, lajša bol in kašelj, vzbuja tek in tvori kri. Steklenica 1 K 12 h, pol tucata 5 K.

Drgnilni ali **udov cvet (protinski cvet, Gichtgeist)** priporočljiv je kot boli utešujoče, lajšajoče drgnenje v križu, rokah in nogah, kot novo poživljajoče drgnenje po dolgem hodu in težkem delu. Steklenica 1 K, šest steklenic 4 K 50 h.

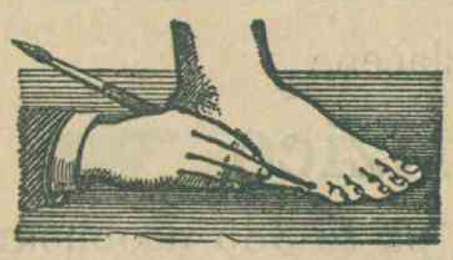

Varstvena znamka

Tinktura za kurja očesa, preskušeno sredstvo proti bolestnim kurjim očesom, bradavicam, roženici, žuljem in ozeblinam. Ima to veliko prednost, da je treba s priloženim čopičem bolno mesto zgolj namazati. Steklenica 80 h, šest steklenic 3 K 50 h.

Ker je vedna skrb p. n. ekonomov, poljedelcev, živinorejcev itd. obrnjena na vzdrževanje zdrave in krepke živine, opozarjamo iste posebno na doktorja pl. Trnkóczyja redilne pripravke za živino.

Doktorja pl. Trnkóczyja (12-5)

Živinski redilni prašek za notranjo rabo pri **kravah, volih in konjih.** Že blizu **50 let** z najboljšim uspehom uporabljevan, kadar krave nočejo žreti, in da se zboljšuje mleko. Zavojček z navodilom glede uporabe 1 K, pet zavojčekov **samo** 4 K.

Varstvena znamka.

Prašičji redilni in krmilni prašek. Varstveno in dijetetično sredstvo za prašiče. Za notranjo rabo, služi za tvorbo mesa in tolšče. Zavojček 50 h, pet zavojčkov **samo** 2 K.

Pozor! Ta prašičji prašek in Kakao-Sladni čaj, dobite tudi v vseh prodajalnicah, če pa ne, potem po pošti.

Ravnokar je izšla

v zalogi J. Blasnikovih naslednikov v Ljubljani

Velika in Mala

PRATIKA

za navadno leto

1902,

ki ima 365 dni.

Na svetlo dala c. kr. kmetijska družba.

J. Blasnikova „Velika Pratika“ in „Mala Pratika“ katero izdaja c. kr. kmetijska družba že nad pol stoletja in katera izhaja od svojega rojstva že čez sto let, je torej edino le prava, starodavna „Pratika“, katero je toliko let skrbno vrejal rajni prvoboritelj Slovencev, dr. Janez Bleiweis in v. č. g. župnik Blaž Potočnik ter razni drugi učenjaki duhovskega in svetnega stanu. Ta „Pratika“ ima na prvi strani podobo sv. Jožefa kot uradno potrjeno varstveno znamko. Zatorej zahtevajte le zmiraj Blasnikovo „Veliko Pratiko“ vsako drugo zavrnite, kot nepravo.

„Velika Pratika“ stane 24 vin., „Mala Pratika“ pa 20 vin.

Odgovorni urednik: August Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.